7002 ـ لوح محفوظ چیست و معنایش چیست؟

سوال

لطفا شرحی مفصل همراه با تفسیر علمای بزرگوار مانند ابن کثیر یا طبری یا دیگران درباره‌ی این سخن الله متعال که می‌فرماید: فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ارائه دهید. جزاکم الله خیرا

پاسخ مفصل

الحمدلله.

۱ـ ابن منظور می‌گوید:

لوح: هر ورق پهن چوبین را لوح گویند.

ازهری می‌گوید: لوح ورقه‌ای است از چوب یا [استخوان] کتف که اگر بر آن نوشته شود به آن لوح گویند.

و لوح چیزی است که بر آن بنویسند.

و لوحی که در آیه تحت عنوان لوح محفوظ از آن یاد شده یعنی محل سپرده شدن مشیئت الله متعال.

هر استخوان پهنی لوح است و جمع آن "الواح" می‌باشد، و "الاویح" جمعِ جمع است.

لسان العرب (۲/ ۵۸۴).

۲ـ ابن کثیر- رحمه الله - می‌گوید:

فی لوح محفوظ یعنی: این [لوح] در ملا اعلی از هرگونه زیاده یا نقصان و تحریف و تبدیل محفظ است.

تفسیر ابن کثیر (۴/ ۴۹۷ ـ ۴۹۸).

۳ـ و ابن قیم - رحمه الله - می‌گوید:

درباره‌ی لفظ محفوظ اکثر قراء آن را به صورت مجرور و صفتِ لوح می‌دانند و این اشاره‌ای است به آنکه شیاطین

نمی‌توانند به آن نازل شوند، زیرا محل آن محفوظ است و نمی‌توانند به آن دست یابند و این لوح در ذات خود نیز محفوظ است و شیطان نمی‌تواند چیزی به آن افزوده یا از آن کم کند.

بنابراین الله سبحانه و تعالی در این آیه آن را محفوظ دانسته است:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ [حجر: ۹]

(بی‌تردید ما این قرآن را نازل کرده‌ایم و قطعا ما حافظ آن خواهیم بود).

و در این سوره محل آن را "محفوظ" دانسته است.

بنابراین الله سبحانه و تعالی محل آن را حفظ نموده و خود آن را از افزودن و کم شدن و تبدیل محافظت کرده است و کسانی را برایش گمارده که حروفش را از زیاده و نقصان و معانی‌اش را از تحریف و تغییر حفظ نمایند» (التبيان في أقسام القرآن: ۶۲).

۴- اما آنچه در برخی از کتب تفسیر آمده مبنی بر اینکه لوح محفوظ از پیشانی اسرافیل است، یا آنکه از زبرجد سبز آفریده شده و دیگر اخبار ثابت نشده، از جمله مسائل مربوط به غیب است که جز از طریق وحی اثبات نمی‌شود.

والله تعالی اعلم